

HOOFDLIJNENDEBAT INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Op 16 februari staat in de Tweede Kamer een Hoofdlijnendebat Infrastructuur en Waterstaat gepland. De waterschappen brengen graag een aantal punten onder uw aandacht.

Klimaatadaptatie

Door de watersnood in Limburg is opnieuw duidelijk geworden dat klimaatverandering er is, ook in Nederland. Naast klimaatmitigatie moeten we daarom ook hard aan de slag met klimaatadaptatie.

Het kabinet investeert extra in het Deltafonds om achterstanden weg te werken en de uitvoering van het Nationale Deltaprogramma te versnellen. Ook blijft het kabinet mee-investeren met de waterschappen in dijken, duinen en dammen. En er komen middelen beschikbaar om de beekdalen in onder meer Limburg beter te beschermen.

Water en bodem worden sturend bij ruimtelijke Planvorming en daarom worden waterschappen daarbij eerder betrokken en krijgt de watertoets een dwingender karakter.

De waterschappen zijn blij met de investeringen in het Deltafonds van 250 miljoen extra per jaar.

Het Deltaprogramma versnellen is ambitieus, omdat we weten dat het versterken van dijken complex is en een versnelling daarbij moeilijk is.

De waterschappen zien kansen om ook de ruimtelijke kwaliteit daarbij te verbeteren. De Tweede Kamer heeft het kabinet bij motie (35925-XII-60) gevraagd om een onafhankelijke analyse naar besparingen, kosten en baten van een dubbele doelstelling voor ruimtelijke kwaliteit en waterveiligheid. Een voorbeeld daarvan is de dijkverlegging Paddenpol die zorgt voor waterveiligheid in combinatie met een klimaatbuffer en een extra natuurgebied.

Hoe gaat de minister de uitvoering van het Nationale Deltaprogramma versnellen?

Hoe geeft hij de watertoets een dwingender karakter?

Waterkwaliteit

Landbouw en waterkwaliteit

In alle landbouwgebieden in zand-, klei- en veengebieden is de kwaliteit van het oppervlaktewater nog onvoldoende om in 2027 de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water te halen. Ook voldoet Nederland niet aan de voorschriften van de Europese Nitraatrichtlijn om het direct en indirect lozen van stikstofverbindingen uit de landbouw in het aquatisch milieu (het water met de

daarin levende planten- en diersoorten) te verminderen om verdere verontreiniging te voorkomen.

De waterschappen zijn daar bezorgd over. De resultaten van de Milieueffectrapportage en de Ex Ante Analyse Waterkwaliteit¹ laten zien dat met het in het 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn voorgestelde maatregelenpakket de doelen uit de Kaderrichtlijn Water en de Nitraatrichtlijn voor de kwaliteit van het oppervlaktewater niet worden gehaald.

Om in 2027 de doelen van de Kaderrichtlijn Water en de Nitraatrichtlijn te halen en te voorkomen dat het waterkwaliteitsdossier een tweede stikstofdossier wordt, is aanvullend op het 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn een extra maatregelenpakket nodig met verplichtende en vrijwillige maatregelen. Het is daarbij van groot belang dat de rijksoverheid haar verantwoordelijkheid in blijft vullen voor het mestbeleid en de mest- en waterwetgeving. Daarnaast is het nodig om het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) verder te versterken en de resultaten te gaan monitoren. De door agrarische ondernemers genomen maatregelen vormen een belangrijke indicator om de DAW-inzet door de landbouwsector in beeld te brengen.

Wat doet de minister concreet om het direct en indirect lozen van stikstofverbindingen uit de landbouw in het aquatisch milieu te verminderen?

Wat zijn de concrete maatregelen om in 2027 in landbouwgebieden de doelen van de Kaderrichtlijn Water te halen?

Stikstof en waterkwaliteit

De waterschappen vinden dat naast het stikstofdossier ook de door de landbouw veroorzaakte problemen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater moeten worden opgelost. Bij de stikstofproblematiek gaat het om de emissie van stikstof naar de lucht. Deze emissies vinden vooral plaats bij stallen van veehouderijbedrijven. Bij het waterkwaliteitsprobleem gaat het om de emissies

van onder andere stikstof naar het oppervlaktewater. Deze emissies vinden hoofdzakelijk plaats door uitspoeling (via grondwater) en afspoeling (via regenwater) van meststoffen uit landbouwpercelen.

Het is belangrijk om maatregelen voor de aanpak van de stikstofproblemen te toetsen en te beoordelen op mogelijke negatieve gevolgen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. Voorkomen moet worden dat stikstofmaatregelen negatieve gevolgen hebben voor de waterkwaliteit en andersom.

Gewasbeschermingsmiddelen en waterkwaliteit

Op de helft van de meetlocaties worden gewasbeschermingsmiddelen gevonden in te hoge concentraties in het oppervlaktewater.

Voor de waterkwaliteit in landbouwgebieden is het belangrijk dat de acties uit het Uitvoeringsprogramma *Toekomstvisie gewasbescherming 2030* en het *Pakket van maatregelen emissiereductie gewasbescherming open teelten* voortvarend worden opgepakt. Dit is nodig om in 2027 de doelen van de KRW te halen en om in 2030 gewassen te telen nagenoeg zonder emissies naar het watermilieu.

Wat kan de staatssecretaris doen om deze acties te bevorderen?

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door particulieren kan ook negatieve gevolgen hebben voor de waterkwaliteit. Particuliere gebruikers (240.000 volkstuinten en vijf miljoen particuliere tuinen) zijn vaak niet goed op de hoogte van de risico's voor mens, dier en milieu en de voorschriften voor zorgvuldig gebruik. De waterschappen vinden het daarom nodig om ook voor particuliere gebruikers een verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in te stellen.

Is de staatssecretaris bereid om ook een gebruiksverbod in te stellen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door particulieren?

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/09/06/consultatie-en-milieueffectrapportage-voor-het-7e-actieprogramma-nitraatrichtlijn> en

<https://www.pbl.nl/publicaties/waterkwaliteit-nu-en-in-de-toekomst>

De wetswijziging die het verbod op het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw repareert, ligt in de Tweede Kamer. De reparatie was nodig nadat het Gerechtshof in Den Haag in 2020 uitspraak deed waardoor het weer toegestaan was om buiten de land- en tuinbouw professioneel gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken op verharde en onverharde terreinen.

Kan de staatssecretaris vaart maken met de wetswijziging?

Medicijnresten en waterkwaliteit

De watersector zet voor medicijnresten zoveel mogelijk in op bronaanpak: van stoffen en stofgroepen die een (potentieel) probleem vormen voor de waterkwaliteit wordt bekeken of de productie en/of verwerking ervan gestopt of verminderd kan worden. Dit houdt niet alleen de kosten van afvalwaterzuivering beheersbaar, maar zorgt ook dat grondstoffen uit afvalwater teruggewonnen kunnen worden.

Naast een bronaanpak werken waterschappen ook aan technieken om medicijnresten op de rioolwaterzuivering beter te verwijderen. Die technieken vragen wel om extra investeringen en dus ruimte om de waterschapstarieven te laten stijgen. Deze extra maatregelen zijn aanvullend aan een bronaanpak voor chemische stoffen en geen alternatief.

Zo zijn röntgencontrastmiddelen slecht afbreekbaar, erg mobiel (de rioolwaterzuivering heeft er weinig grip op) en erg schadelijk voor het milieu. Een oplossing is het gebruik van plaszakken voor patiënten in de 24 uur nadat zij een röntgenscan hebben ondergaan. Helaas is er discussie over de kosten van de plaszakken: de ministeries van VWS en IenW willen de kosten niet betalen en de ziekenhuizen ook niet.

Hoe lost de minister van IenW als systeemverantwoordelijke dit probleem op?

Zeer Zorgwekkende Stoffen, PFAS en waterkwaliteit

Voor indirecte lozingen op de rioolwaterzuiveringen zijn gemeenten het bevoegd gezag. Deze taak hebben ze gemandateerd aan de

Omgevingsdiensten. Al sinds 2009 zien de waterschappen dat deze taak onvoldoende door de Omgevingsdiensten wordt ingevuld. Dit komt o.a. door te weinig middelen van gemeenten.

Onderzoek (okt '21) naar PFAS op de rioolwaterzuiveringen (<https://www.uvw.nl/onderzoek-naar-pfas-in-afvalwater-van-rioolwaterzuiveringen-afgerond/>) laat zien dat er via indirecte lozingen PFAS op de zuiveringen komt. Het is niet duidelijk uit welke bronnen allemaal. Wel is helder dat er grote verschillen zijn en dat het overgrote deel niet bij normale huishoudens vandaan komt. Om inzicht te krijgen in de grotere bronnen van PFAS en te voorkomen dat PFAS via lozingen op de zuiveringen terecht komt, is inzet nodig van de Omgevingsdiensten. Zij moeten dus voldoende middelen krijgen om hun taak goed uit te kunnen voeren. De waterschappen maken zich ernstige zorgen dat er geen zicht is op financiële middelen voor het uitvoeren van reguliere watergerelateerde taken van de Omgevingsdiensten.

Deelt de minister de zorgen van de waterschappen over onvoldoende middelen voor de reguliere watertaken van de Omgevingsdiensten? En zo ja, wat wil hij daar aan doen?

De waterschappen vinden daarnaast dat er meer regie nodig is op zeer zorgwekkende stoffen zoals PFAS om te voorkomen dat deze stoffen in het milieu komen. De uitvoering van het *Euro-pese Zero Pollution Actieplan* moet gestimuleerd worden waarbij bronaanpak voorop staat. De Europese toelating van stoffen die schadelijk zijn voor het milieu moeten worden aangescherpt. Voor PFAS en andere vergelijkbare gevaarlijke stoffen moet op Europees niveau de uitfasering gestimuleerd worden voor niet noodzakelijke toepassingen.

Kan de staatssecretaris aangeven hoe het staat met de uitvoering van de motie Van Esch (28089-202) waarin de regering gevraagd wordt om zich binnen Europa in te zetten op het zo snel mogelijk realiseren van een volledig verbod op PFAS?

Circulaire economie

Waterschappen zijn al jaren actief in de terugwinning van grondstoffen en energie uit het

rioolwater. De waterschappen zien rioolwater al lang niet meer als afval, maar als bron van grondstoffen en energie. Zo winnen de waterschappen 18 verschillende grondstoffen uit dit water terug zoals cellulose, fosfaat, bioplastics & vetzuren, Kaamera en biomassa.

Om hergebruik van afvalstoffen te bevorderen zit in veel gevallen wet- en regelgeving in de weg. De waterschappen lopen tegen afvalwet- en regelgeving aan die stamt uit de jaren 70, toen men nog uitging van de gedachte dat een product een afvalstof zou worden. We willen af van het stempel 'afval' voor de reststromen van de rioolwaterzuiveringen.

Waterschappen zien ook kansen voor duurzaamheid en circulariteit bij de uitvoering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Een dijkversterking is vooral heel veel gesleep met grond en daarvoor draait veel zwaar materieel vele uren op vervuilende diesel. De kansen liggen daar vooral in dingen anders doen, bijvoorbeeld materiaal van dichterbij gebruiken en liefst ook hergebruikt materiaal.

Die kansen verzilveren gaat beter als er vanuit lenW ook middelen aan de waterschappen ter beschikking worden gesteld voor het stimuleren van kennis en innovatie op dit gebied en in nauwe samenwerking met Rijkswaterstaat.

De waterschappen zien graag meer regie vanuit het Rijk op de transitie naar een circulaire economie en budget voor het versnellen van circulariteit. Dat budget kan gebruikt worden voor het stimuleren van kennisverspreiding.

Cybersecurity

Waterschappen zijn steeds afhankelijker van een goed functionerende ICT-infrastructuur, waardoor ze kwetsbaar zijn voor aanvallen van buitenaf. Informatieveiligheid en privacy staan dan ook hoog op de agenda, waarbij overheidsbreed wordt samengewerkt om de digitale weerbaarheid te verbeteren.

Het onderwerp cybersecurity valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van J&V, maar voor de waterschappen op onderdelen ook onder de verantwoordelijkheid van de ministeries van EZK, BZK en lenW.

De afstemming vanuit lenW met de andere ministeries op het gebied van cybersecurity is op gang gekomen, maar verloopt nog niet altijd optimaal. Hierdoor gebeurt het dat bij cyberincidenten zowel lenW als BZK naar de status en voortgang bij de waterschappen vragen.

Hoe denkt de minister voor eenduidige sturing op cybersecurity te gaan zorgen?

MEER INFORMATIE:

Tessa Maas

06 51 38 24 90, tmaas@uvw.nl

